

Sveriges Ingenjörers Näringspolitiska program

Sveriges
Ingenjörer

Innehåll

Våra utgångspunkter	3
Våra åsikter	4
Vår omvärldsanalys	6
Fördjupning	9

Författare:

Beslutad av Ingenjörfullmäktige 2025.
Omvärldsanalys fastställd av förbundsstyrelsen 2025-12-15

Våra utgångspunkter

Ingenjörerna verkar i hela landet och i alla delar av samhället och deras arbete bidrar till arbetsgivarnas lönsamhet, till att ett ekonomiskt värde skapas som grund för vår välfärd och till att angelägna samhällsutmaningar kring miljö, energi, infrastruktur, beredskap och mycket annat kan hanteras. Förbundets roll är att tillvarata medlemmarnas intressen kring anställningsförhållanden, kompetensutveckling och yrkesutövning.

För att ingenjörerna ska klara dessa uppgifter är de beroende av att ha fått en högkvalitativ utbildning från början, liksom att återkommande kunna fylla på med kunskap. De behöver också goda och trygga anställningsförhållanden som grund för att med sin innovativa förmåga ifrågasätta etablerade lösningar och se nya möjligheter.

Vårt kärnuppdrag som fackförbund och intresseorganisation är att ge ingenjörerna förutsättningar för ett utvecklande, tryggt och attraktivt yrkesliv. Det ger dem möjlighet att uppfylla vår övergripande vision, att skapa framtidens hållbara samhälle.

Vi behöver värna vår långa, svenska tradition av samverkan mellan fack och arbetsgivare, som är en förutsättning för en fortsatt internationell konkurrenskraft. Ingenjörers betydelse för samhällsutvecklingen utgör kärnan i vår näringspolitik. De globala hållbarhetsmålen är en viktig utgångspunkt. Vi vill stärka förutsättningarna för såväl teknikbaserade företag som för enskilda ingenjörer och innovatörer.

Följande FN globala mål berör det Näringspolitiska programmet:

- # 4 God utbildning för alla
- # 5 Jämställdhet
- # 8 Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- # 9 Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- # 10 Minskad ojämlikhet
- # 12 Hållbar konsumtion och produktion
- # 13 Bekämpa klimatförändringarna

Dessa mål är de som ligger bakom förbundets analys, men omnämns inte alltid i texten.

Våra åsikter

Högteknologiska och/eller kunskapsintensiva företags huvudkontor i Sverige är strategiskt viktiga för en teknik- och kunskapsnation i världsklass

Huvudkontorens placering i Sverige är central för beslutskraften om var framtida investeringar och utveckling ska förläggas. Det är därför viktigt att värna dem och ge gynnsamma villkor och incitament för framtida investeringar i forskning och utveckling i Sverige.

I företagens satsning på forskning och utveckling är ingenjörerna en förutsättning för värdeskapande

Ingenjörerna är nyckelpersoner för förnyelse, tekniksprång och lönsamhet och måste därför ges mandat att agera som intraprenörer och ges tid att omsätta idéer till innovationer.

Svenska företags konkurrenskraft kräver fokus på hållbar utveckling

Företagen behöver ge utrymme för ingenjörernas innovationsförmåga för att skapa hållbara produkter och tjänster.

Svenska företags konkurrenskraft kräver fokus på hållbar utveckling

Företagen behöver ge utrymme för ingenjörernas innovationsförmåga för att skapa hållbara produkter och tjänster.

Företagen behöver ha en större tillit till ingenjörens förmåga att skapa värde

Vi vill värna och utveckla den framgångsrika svenska traditionen av att ge stort ansvar och befogenhet till den enskilde ingenjören.

Patent och andra immaterialrättsliga tillgångar har ett stort värde för företag

Fler företag behöver investera i att skydda dessa värden, t ex genom patent. Sveriges Ingenjörer ska verka för att värna medlemmarnas idéer och rätten till ersättning.

Företagen i Sverige behöver i ökad grad motiveras och stöttas i att medverka i EU:s olika forsknings- och innovationsprogram

Detta ger möjligheter att vinna ny kunskap som kan omsättas i innovationer och affärsvärde.

Fler företag behöver tydligare strategier för hur idéer utanför kärnverksamheten ska tillvaratas

Potentialen i dessa idéer är stor även om de inte passar in i nuvarande kärnverksamhet. Vi vill, i samråd med arbetsgivarna, skapa förutsättningar för ingenjörer att realisera sina idéer och ta dem till marknaden.

Företagande behöver vara gynnsamt skattemässigt för att ge incitament för entreprenörskap och innovationskraft

De gemensamt finansierade trygghetssystemen måste även inkludera de individer som väljer att starta nya företag.

Tillgången till rätt kompetens i hela landet är avgörande för företagens utveckling och tillväxt

Fungerande finansieringsmodeller för samarbeten mellan lärosäten och det regionala näringslivet är en förutsättning för en god kompetensförsörjning i hela landet. Företagen har också ett särskilt ansvar för att ta fram långsiktiga planer och att kontinuerligt kompetensutveckla sina anställda.

Satsning på säker och hållbar elförsörjning, kommunikationer, IT-infrastruktur och samhällsservice är avgörande för att hela landet ska kunna leva

Det ska vara möjligt att vara anställd, bedriva företagande och att utveckla företag i hela Sverige. Möjlighet till distansarbete är ett viktigt verktyg för kompetensförsörjning i hela landet.

Robust och motståndskraftig infrastruktur och samhällsinstitutioner

Sverige behöver öka sin beredskap i syfte att skapa robust och motståndskraftig infrastruktur samt samhällstjänster. Vår industri och vårt samhälle är beroende av att dessa fungerar och är tillgängliga även i en orolig omvärld och om Sverige är under olika typer av yttre påverkan. Sveriges Ingenjörers medlemmar har en stor roll att fylla i planering och genomförande av nödvändiga åtgärder för att uppnå detta.

Vår omvärldsanalys

Sverige är ett framgångsrikt industriland, präglad av stora teknikbaserade företag. Grunden för dem lades med snillrika innovationer och de har sedan lyckats fortsätta utvecklas och behålla en internationell tätposition. Ingenjörer har haft en avgörande roll i dessa företags framväxt och utveckling. Det är unikt att ett land med så relativt liten befolkning är världsledande inom vitt skilda teknikområden.

Digitalisering

Utvecklingen i världen kännetecknas av global konkurrens gällande bland annat teknikutveckling, kamp om marknadsandelar, företagsetablering och tillgång till kompetens. Tekniska framsteg sker snabbt och synergier mellan tidigare mer separata teknikområden skapar nya affärsmöjligheter. Digitaliseringen har förvisso pågått under lång tid men samtidigt är det uppenbart att artificiell intelligens (AI), sakernas internet och modern mobil infrastruktur - i kombination med tillgång till stora datamängder - öppnar oanade möjligheter för nya verksamheter och effektivisering av befintliga.

Sverige har tidigare betraktats som ett ledande land när det gäller digital teknik men många länder och företag har gjort stora satsningar, till exempel kring AI. Vi har dock fördelar i form av en befolkning med bred kunskap som är benägen att ta till sig ny teknik samt god tillgång till data.

Hållbar utveckling

För att hantera stora globala utmaningar kring klimatförändring och andra miljöproblem är teknik och ingenjörarbete helt centralt. Det är möjligt att upprätthålla tillväxt och konkurrenskraft samtidigt som vi successivt skapar ett hållbart samhälle. Politiken bör sätta upp de övergripande miljömålen, som kan vara krävande bara de är tydliga och långsiktiga. Det är självklart en fördel om överenskommelser också kan träffas på europeisk eller global nivå. Att vara föregångare kan vara ett sätt att säkerställa framtida konkurrenskraft för det svenska näringslivet och de ingenjörstata företagen, såväl genom att kunna leverera hållbara produkter och tjänster som genom att sälja svenska lösningar.

Med globala överenskommelser och en ökad medvetenhet om miljöutmaningarna i världen skärps regelverken kring utsläpp, återvinning och energieffektivisering. Att vara tidigt ute i Sverige gynnar svensk industri som arbetat med detta länge. Det ligger också i linje med visionen om att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsnation.

Tillgång till kompetens

Även om fattigdomen fortfarande är stor i världen och välståndet som skapas inte kommer alla till del, så växer en lägre medelklass fram, inte minst i folkrika länder i Asien. Även utbildningsnivån ökar dramatiskt i dessa länder. Från att tidigare främst ha bedrivit enklare produktion finns nu ett utbud av inhemsk kvalificerad personal för forskning och utveckling (FoU).

Tillgång till kvalificerad arbetskraft har blivit den viktigaste konkurrensfaktorn för länders attraktivitet när det handlar om företagsinvesteringar. Företag i Sverige framhåller att arbetskraften är högutbildad och kvalificerad och att det är en viktig orsak till att vara lokaliserad här. För att försörja företag med kompetent arbetskraft krävs både ett tillskott av nyexaminerade ingenjörer och en återkommande kompetensutveckling av de redan anställda.

Utmaningar för en fortsatt forskning och utveckling i Sverige

I internationell jämförelse satsar det offentliga och näringslivet i Sverige mycket på forskning och utveckling i relation till landets BNP. Den akademiska forskningen håller hög klass, vilket är viktigt för att vara en attraktiv samarbetspart för utländska universitet och för näringslivet. Villkoren i högskolan skiljer sig dock på ett oönskat sätt från arbetsmarknaden i övrigt, till exempel genom att i hög utsträckning tillämpa visstidsanställningar.

Globaliseringens effekter har varit tydliga i och med att flera företag idag har utländska ägare och ofta huvudkontoren i annat land än Sverige. Produktion har tidigare i hög grad flyttat till länder med lägre lönekostnader. Samtidigt visar det sig att krav på hög kvalitet, risk för kopiering av teknik och inte minst en högt driven automatisering är faktorer som sammantaget talar för att Sverige är ett bra land för industriell produktion. De stora företagen står också för mycket av näringslivets FoU. Historiskt har en stor del av denna varit lokaliserad till Sverige. Nu ökar företagen sin FoU på andra håll i världen. Till en del är det en följd av flytt av verksamhet men också för att expansionen sker på andra håll. De huvudsakliga faktorer som ligger bakom denna utveckling är behovet av närhet till en marknad och egen produktion som redan är lokaliserad där, tillgång till kvalificerad arbetskraft eller rent politiska krav från ett land för att få sälja på deras marknad. Det krävs ett strategiskt arbete för att behålla FoU i Sverige där ingenjörer har en viktig roll.

Ett försämrat säkerhetsläge

Globaliseringen och företagens öppenhet påverkas också av ett försämrat säkerhetsläge. Det finns både en ökad spänning mellan länder och en ökad organiserad kriminalitet. Sverige behöver öka sin beredskap för att få motståndskraftigare infrastruktur och samhällstjänster. Vårt samhälle är beroende av att dessa fungerar och är tillgängliga även om Sverige är under olika typer av yttre påverkan. Säkerhetsprovningar vid nyanställning eller av redan anställda används i ökad utsträckning. Det kan vara nödvändigt men innebär utmaningar både fackligt och för kompetensförsörjningen. Ingenjörer kan i hög grad bidra till en starkare svensk civil- och militär beredskap och vi behöver minska beroendet av länder som kan utgöra ett säkerhetshot mot Sverige.

Balansgången mellan öppenhet och säkerhet gäller också på det digitala området. Medvetenheten om vikten av informationssäkerhet behöver öka. Svenska företag och offentlig sektor behöver fortsatt kunna dra nytta av fördelarna med en global marknad. Samtidigt kan ett alltför stort beroende av utomeuropeiska leverantörer vid ett försämrat säkerhetsläge äventyra tillgången till samhälls- och verksamhetskritiska data. En konkurrenskraftig svensk IT-sektor med goda villkor för de anställda bidrar därför till att stärka totalförsvaret.

Värdeskapande ingenjörer

De stora företagen har naturligtvis en fortsatt betydelsefull roll i det svenska näringslivet. Oroande signaler från våra förtroendevalda visar dock att det finns brister i dessa företags förnyelse. En bibehållen hög innovationstakt och ett bejakande av ett internt entreprenörskap är en nyckel till fortsatt framgång. Ingenjörer spelar i det sammanhanget den självklara huvudrollen men det värde som de skapar måste belönas bättre. Ett kreativt utvecklingsarbete sker också bäst inom ramen för en trygg anställning varför en förändrad arbetsrätt varken gynnar arbetsgivare eller arbetstagare. Den svenska partsmodellen är internationellt en styrka som måste bibehållas.

Ett gott samarbete är en viktig pusselbit för att ett litet land som Sverige bättre ska omsätta insatser i fler innovationer på marknaden. Det gäller mellan arbetsgivare och anställda, mellan företag, högskola och forskningsinstitut samt mellan resursstarka större företag och innovativa nystartade företag. Den icke-hierarkiska företagskulturen som bygger på samarbete och snabbhet är en fördel som visat sig ha betydelse när svenska företag gått samman med företag med mer formella strukturer.

Sammanfattningsvis tror vi att förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv är:

- Stora och små, gamla och nya företag
- Hållbarhet som drivkraft för näringslivets förnyelse
- Tillväxt från norr till söder
- Lärande i utbildning och yrkesliv
- Högklassig forskning som gör nytta
- Ett land fullt av idéer och entreprenörskap

Fördjupning

Stora och små, gamla och nya företag

Framtidens företag skapas av enskilda individer som kan samverka med andra i ett samhällsklimat som stimulerar till och bejakar utveckling, kunskap och idéer. Sveriges välstånd är grundat på tidigare generationers framsynta satsningar, arbete och vilja till utveckling. De stora företagen dominerar alltjämt bilden av Sveriges näringsliv, de är till och med en del av det svenska varumärket. De stora företagen utgör en promille av antalet företag, men står för 40 procent av förädlingsvärdet. Ägandet av dessa har förändrats kraftigt de senaste åren, från att ha varit svenska företag som är globalt verksamma till att helt eller delvis vara ägda av utländskt kapital. Det krävs ett fortsatt fokus på stora globala företag med svenska rötter.

Att behålla huvudkontor i Sverige, och att attrahera nya, är strategiskt för den fortsatta utvecklingen. De kommer dessutom under överskådlig tid att vara motorer för forskning och utveckling, men skulle också kunna bli ”mentorer” för utveckling av nya företag som tar språnget från litet till större. Idéer och innovationer som ligger utanför företagets huvudfåra kan mycket väl få sin verklighet i en annan företagsmiljö. Ett sådant mentorskap kräver ledarskap av näringslivet i vid mening, men också i deras relation till regering och riksdag.

Sveriges Ingenjörers egna studier visar på betydelsen när ett mindre företag anställer sin första ingenjör. När hon eller han anställs lyfts produktivitet, volym och i förlängningen även antal anställda. Det är främst kulturella skäl som håller tillbaka utvecklingen. Sådana hinder kan överbryggas genom ett närmare samarbete, främst på regional nivå, mellan större och mindre företag och med näringslivsstödjande organisationer och myndigheter.

Forskningsinstitutet behöver få en förstärkt offentlig basfinansiering. Erfarenheter visar att de har en mycket viktig funktion som länk mellan akademien och främst mindre och medelstora företag. Då många av dessa företag saknar resurser för egen utvecklingsverksamhet har institutet stor betydelse för deras kunskaps- och produktutveckling. I institutet omvandlas landvinningar inom forskningen till användbar kunskap och produkter.

Svensk tillverkningsindustri är i hög utsträckning automatiserad. Det eliminerar tunga och farliga moment samt stärker produktivitet och konkurrenskraft. Industrin i Sverige är långt fram vad gäller digitalisering och utvecklar och tillämpar artificiell intelligens (AI).

En viktig del i företagens arbete med att upprätthålla ett gott innovationsklimat handlar om att stimulera och belöna kvalificerad arbetskraft i trygga anställningar. Våra förtroendevalda inom näringslivet anser att den löneutveckling som ingenjörerna har inte motsvarar det värde som de skapar. Detta är inte bara ett problem för individerna utan också för företaget. Våra undersökningar visar nämligen också att de företag som värdesätter ingenjörerna högre och ger belöning för nya idéer får fram fler innovationer.

Hållbarhet som drivkraft för näringslivets förnyelse

FN har 17 globala hållbarhetsmål, Agenda 2030, vilket är det främsta globala ramverket för såväl politik som företag och organisationer. Flera mål berör Sveriges Ingenjörers arbete och då särskilt mål 8 om anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. Mål 9 beskriver vikten av innovation för att skapa ett hållbart samhälle med ett näringsliv som investerar i miljövänlig teknik. Målet understryker ingenjörernas helt avgörande roll för att företag ska etablera sig på nya marknader och skapa nya arbetstillfällen.

Medan näringslivet tidigare i hög utsträckning reagerade på lagar och regler så ligger näringslivet i Sverige i stället steget före och påskyndar omställningen. Många företag anser att ett proaktivt miljöarbete ökar konkurrenskraften och stärker affärerna. Det kan också göra att företagen blir mer attraktiva som arbetsplatser för ingenjörer och samtidigt öka den befintliga personalens lojalitet. Sveriges Ingenjörer noterar ett stort intresse från lokala förtroendevalda att vara pådrivande i hållbarhetsfrågor på sina arbetsplatser.

Det betyder naturligtvis inte att omställningen är smärtfri utan tvärtom kommer insatser av olika slag att krävas. Ett exempel är att elektrifieringen av vägfordon innebär ett behov att delvis skifta kompetens hos ingenjörer och andra som utvecklar fordonen men också att nya värdekedjor ersätter befintliga vilket utmanar inte minst svenska underleverantörer.

Sammantaget är ändå hållbarhet en stark drivkraft för förnyelse av näringslivet där ingenjörers kunskaper blir allt viktigare både för företagets utveckling och för samhället i stort.

Tillväxt från norr till söder

Högskolorna garanterar sitt närområde nyutbildad kompetens och god forskning som kan komma omgivande näringsliv och samhälle till nytta. Detta kan dock utvecklas ytterligare.

Sveriges Ingenjörer menar att högskolan har en viktig roll i regionerna. De mindre och medelstora högskolorna riskerar idag att bli svaga och resursfattiga versioner av de stora lärosätena. Universiteten är och ska bestå som viktiga akademiska fästen där det finns stort utrymme för höga tankar och såväl nyfikenhetsbaserad som behovsmotiverad forskning. De mindre lärosätena bör utvecklas efter sina förutsättningar och efter regionens behov. De kan attrahera ungdomar till för regionen viktiga utbildningar och förhoppningsvis väljer många att stanna i området efter studierna.

Utöver att utbilda inom områden som efterfrågas i regionen ger en profilering av utbildning och forskning förutsättningar för samverkan mellan högskola och näringsliv i kluster. Det finns många sådana regionala styrkeområden, inom till exempel skog, kemi eller robotik, som i vissa fall går långt tillbaka i tiden. Sådan specialisering är ett sätt att med relativt begränsade resurser åstadkomma en kraftsamling som ger internationell konkurrenskraft.

En fungerande infrastruktur är A och O för ett framgångsrikt näringsliv i hela landet. Det måste gå lätt och snabbt att resa in och ut från orten där de är belägna. Införsel av insatsvaror och utförsel av färdiga produkter måste kunna göras på ett tillförlitligt sätt till en rimlig kostnad. Näringslivet måste också trots sitt läge kunna attrahera högt utbildade människor.

Livskraftiga regioner behöver ha en viss geografisk storlek. Det ställer i sin tur krav på tillförlitliga och snabba kommunikationer. Sverige behöver en omfattande satsning på infrastruktur. Transportmedel, oavsett om de fraktar gods eller människor, behöver inte bara gå snabbt och i tid, de måste dessutom anpassas till allt längre arbetspendling. På samma sätt behövs en digital infrastruktur som medger ett rörligt arbetsliv och kontakt över geografiska gränser.

Vidare har Sveriges goda förekomst av råvaror alltid varit en styrka som snarare tycks öka än minska i betydelse. Övergången till ett fossilfritt samhälle ökar värdet av skog och vattenkraften ger tillgång till förnyelsebar el. En ökad användning av el ökar ytterligare efterfrågan på metaller för batteritillverkning, vilka i många fall finns i landet. Näringslivet är väl fördelat i landet vilket bland annat har sin grund i var råvarorna finns. Detta är en styrka som bidrar till att hela landet kan leva men innebär också en utmaning som måste mötas med specialisering och goda kommunikationer.

Lärande i utbildning och yrkesliv

Tillgång till kompetens är en nyckelfaktor för att företag ska kunna växa eller etablera sig på en särskild ort. Samtidigt handlar kompetensförsörjning om ett mycket långsiktigt perspektiv. Det går inte att beställa fram en ingenjör på ett år, inte ens på några års sikt.

Barns naturliga nyfikenhet och vetgirighet behöver vidmakthållas under hela uppväxten. Därför måste skolan ha förmågan att göra matematik samt de naturvetenskapliga och tekniska ämnena relevanta och begripliga för allt fler.

De tekniska utbildningarna vid landets universitet och högskolor håller generellt hög klass, men det är mycket oroande att resurserna per student minskat betydligt. Att utbildningarna upprätthåller en hög kvalitet är helt avgörande för att vi ska få skickliga ingenjörer.

Eftersom kunskap och kompetens är så viktiga för Sveriges framtid anser vi att det krävs en nationell samling kring hur skolan kan få den framskjutna plats i samhället som den förtjänar. Enskilda individer måste ha återkommande chanser att förverkliga sina livsval och möjligheter och samtidigt måste de som har lätt för studierna ständigt få utmaningar.

Många undersökningar pekar på att tillgång till kvalificerad arbetskraft är den enskilt viktigaste faktorn för företags val av lokalisering. Sverige är i det avseendet ett attraktivt land. Kompetensförsörjning av ingenjörer handlar om utbildning av unga människor, om utveckling av dem som är i arbetskraften men också om att använda de yrkesverksammes kunskaper på bästa sätt.

Ingenjörer som redan är i yrkeslivet behöver återkommande få möjlighet till kompetensutveckling. Många ingenjörer vill återvända till högskolan för sitt fortsatta lärande. Införandet av ett omställningsstudiestöd, där parterna spelade en betydelsefull roll, har riktat större fokus på det livslånga lärandet. Nu behöver lärosätena utveckla fler kurser anpassade för yrkesverksamma.

Att ge ingenjörerna möjlighet till kompetensutveckling är också gynnsamt för företagen. Våra undersökningar visar att företag som har en plan för kompetensutveckling är mer lönsamma.

Högklassig forskning som gör nytta

Sverige ska ha en forskning av hög klass. Det nivålyft i forskningen som gjorts under senare år måste permanentas. Spelreglerna för forskningen behöver vara stabila och därför behöver vi se över dagens rutiner med nya politiska beslut vart fjärde år. I stället förordar vi långsiktiga visioner för svensk forskning i bred politisk enighet.

Vi ser inte någon motsättning i att forskning initieras antingen utifrån behov som formuleras av näringsliv och samhälle eller av forskarna själva. Kvalitetskraven ska vara lika oavsett. Forskning måste också nyttiggöras. Därför måste varje del i kedjan forskning till produkt vara lika stark.

Det måste finnas resurser för att, i större skala än forskningsmiljön klarar av idag, testa produkter och system. En nära samverkan mellan akademi, näringsliv och forskningsstödjande organ är därför nödvändig. En viktig roll spelar även industriforskningsinstitutet med sina test- och demonstrationsanläggningar.

Forskningens internationalisering är av godo även för den forskning som bedrivs i Sverige och de resultat vi kan dra nytta av för utveckling av näringslivet. Det måste därför bli mer attraktivt att delta i internationella forskningssamarbeten och det behövs insatser för att främja företagets medverkan i samarbetsprogram inom EU. Om mindre och medelstora företag ska ha möjlighet att delta i EU-projekt krävs att administrationen inte är för omfattande eller att de får hjälp med den. Det måste bli lättare för enskilda forskare att röra sig mellan näringsliv och akademi eller mellan olika universitet och högskolor. Högskolans meriteringssystem måste värdesätta kunskaper och erfarenheter från arbete med forskning och utveckling i näringslivet.

Ett innovativt klimat kan stödjas på många olika sätt. Vi vill se fler utmanande projekt som är långsiktiga till sin karaktär och som involverar många olika intressenter. Oavsett om de härstammar från näringslivet eller från offentlig sektor. Även innovationsupphandling måste bli ett verktyg när offentlig sektor gör sina upphandlingar, även i den mindre skalan.

Ibland ifrågasätts det så kallade lärarundantaget, enligt vilket lärare och forskare själva äger rätten till sina forskningsresultat. Mot bakgrund av bland annat studier som gjorts av länder som avskaffat sitt undantag drar Sveriges Ingenjörer slutsatsen att det snarast har lett till minskad kommersialisering av forskning. Vi anser att lärarundantaget bör behållas.

Anställningsvillkoren är på flera sätt sämre i högskolan än på arbetsmarknaden i övrigt. Det gäller i första hand det utbredda användandet av visstidsanställningar men också frågor om arbetsmiljö och löneutveckling. Om högskolan ska kunna attrahera ingenjörer framöver så behöver villkoren likna arbetsmarknaden i övrigt.

Ett land fullt av idéer och entreprenörskap

Entreprenörskap handlar om att identifiera möjligheter och göra något av dem. Begreppet förknippas med start av nya företag, vilket är en viktig del av entreprenörskapet. Samtidigt omfattar det i bredare mening processer där individer eller grupper omsätter en idé kring hur en verksamhet kan bedrivas på ett nytt och effektivare sätt. Entreprenörskap är därför en viktig kraft som leder till förbättringar såväl i form av nya verksamheter som förändring av befintliga.

Det är mycket positivt att antalet egna företagare har ökat starkt inom Sveriges Ingenjörer under senare år. Vi vet att många ingenjörer bär på en idé och det är glädjande att flera realiserar den. Samtidigt är potentialen mycket större då våra undersökningar visar att brist på tid, kapital och/eller trygghet hämmar många från att ta steget till eget företag. Då samhället har mycket att vinna på att människor startar företag, är det avgörande att den som gör det inte får en sämre trygghet än den som är anställd. Villkoren bör också vara jämförbara oavsett företagsform.

Sveriges Ingenjörer har tidigare genomfört intervjuer av medlemmar intresserade av att starta företag i syfte att få en ökad förståelse kring hinder och möjligheter. Självklart är det en privatekonomisk risk att lämna en anställning för att pröva en idé som behöver finansiering och kanske inte bär. Vilka stödformer och vilken rådgivning som är tillgänglig för den som är anställd är också oklart och inte väl kommunicerat. Yrkesverksamma bör därför vara en tydligare målgrupp för innovationsrådgivning. Det har också länge varit ett problem att det saknas kraftfulla metoder att förhindra patentintrång och att det inte är ekonomiskt möjligt för en enskild att försvara sig om detta sker. Detta beror på att patentintrång idag behandlas civilrättsligt. Här behövs en ny rättspraxis där fler intrång i stället faller under allmänt åtal, vilket skulle förbättra möjligheterna till upprättelse.

Optioner är ett sätt att genom delägarskap skapa lojalitet och ge ytterligare drivkraft att bidra till företagets utveckling. Det underlättar samtidigt för företaget att behålla nyckelkompetens. Sverige har tidigare haft villkor kring optioner som varit sämre än många konkurrentländer. Förändringar i lagstiftningen innebär dock att villkoren nu är mer internationellt harmoniserade, vilket är viktigt ur konkurrenssynpunkt. Optioner bör vara en extra morot men däremot inte användas för att motivera en lägre lön.

De flesta ingenjörer som funderar på att starta egen verksamhet är idag anställda och har en idé som helt eller delvis ligger utanför företagets verksamhetsområde. Företag bör ha en i grunden positiv syn på avknoppning, även om det naturligtvis inte är önskvärt att förlora en av sina kreativa medarbetare. Företag behöver en strategi för hur idéer utanför kärnverksamheten ska hanteras. Om anställda ges tjänstledigt del av arbetstid och även i övrigt kan få visst stöd av arbetsgivaren, så leder det till personlig utveckling som gagnar både den enskilde och företaget. Det bästa är dock om fler idéer skulle kunna utvecklas vidare inom företaget. Större företag bör ha ett internt venture-bolag och en inkubator där idéer kan drivas vidare till en prototyp. Även om denna sedan inte kommersialiseras internt, utan avyttras, så tjänar också företaget på en sådan modell.

Den stora gruppen anställda ingenjörer vill dock inte använda sin idérikedom och kreativitet till att starta eget företag, utan i stället kanalisera den internt. Men många företag lider av brist på strukturer och innovationsledning för att på ett metodiskt sätt hantera innovationsarbetet. För dessa företag är det viktigt att använda ingenjörers kompetens på rätt sätt och att skapa en kultur av intraprenörskap, det vill säga ett internt entreprenörskap, samt att arbetet leds på ett strukturerat sätt. Ingenjörer är problemlösare som är beredda att gå lite utanför ramarna och använda sin skicklighet till att skapa ökad produktivitet. Att ge ingenjörer ett sådant utrymme är viktigt i teknikledande företag som måste kunna förändras tillräckligt snabbt för att behålla sin position i skarp konkurrens. En större del av tiden och prioriteringen av resurser måste därför kunna läggas på mer framåtsyftande utveckling som gör företaget konkurrenskraftigt också om några år. Mindre erfarna ingenjörer behöver utöver tid även utbildning och kontakt med mer erfarna kollegor.

Forskning och utveckling är många ingenjörers huvudsakliga arbetsuppgift. Tekniska framsteg kan dock inte tas för givna även om tid och resurser satsas. Det avgörande är enskilda individer som når framsteg. Därför måste också framstående prestationer kunna belönas särskilt. Men i stället ser vi att löneskillnaden mellan chefer och specialister på hög nivå har ökat hela tiden de senaste 20 åren. Företag som brister i denna del tappar kompetens, hämmar innovationsklimatet och minskar i förlängningen sin egen förnyelsekraft.

Det är också viktigt att samhället på olika sätt markerar att innovationer är viktiga för nya jobb och tillväxt i Sverige samt att det är angeläget att skydda dem immaterialrättsligt. Därför är det viktigt att blivande ingenjörer och tekniska doktorer utbildas i immaterialrättsliga frågor.